

ПОШУКОВИЙ ЩОДЕННИК

Мрії та радянське минуле в скульптурних композиціях міста Славутич: віртуальна екскурсія

Робота учнів Славутицького
загальноосвітнього закладу
середньої освіти I – III ступенів № 3
міста Славутич Вишгородського району
Київської області:

Буката Катерина – 10 клас
Веремієнко Наталія – 10 клас
Гребенюк Ангеліна – 10 клас
Зубкова Діана – 10 клас
Сметанкін Владислав – 9-А клас

Консультант:
Савицька Алла Володимирівна,
вчитель історії
allasav1012@gmail.com
0939906399

Як ми обирали тему

Для успіху будь-якого дослідження потрібні: мета, засоби, вмотивовані кадри, а головне – бажання встановити істину, відкрити щось нове.

Наш навчальний заклад розташований у мальовничому зеленому містечку Славутич. Спокійне розмірене життя поліських мешканців, високі сосни за вікнами унікальних архітектурних споруд, цікаве декоративне оздоблення міста... Ніби й не було тієї страшної техногенної аварії на Чорнобильській АЕС у квітні 1986 року. А тоді рятували всім миром, будували Славутич – наймолодше місто в Україні, прикрашали, декорували, – робили все, щоб трагедія забулась, і перемогло життя.

Час ішов, СРСР розпався, а радянські будівлі, створені представниками восьми радянських республік, декоративне оздоблення, унікальні скульптурні композиції залишились. Проте, якщо особливості славутицької архітектури потрапили у поле зору мистецтвознавців, журналістів, то скульптурні композиції за час існування міста не були досліджені. Після розпаду Союзу не збереглися певні архівні документи, за якими можна встановити час створення, авторство робіт, особливості їхнього розміщення. Більшість творців скульптурних композицій міста проживають в інших країнах. Звідси виникла потреба дослідити славутицькі радянські скульптури, узагальнити і вивчити наявні відомості про них, виявити загублені факти.

Окрім того, Славутич щороку через відтік молоді, втрачає потенційну майбутню поросль, заради якої й будувалось місто. Популяризація знань про Славутич повинна сприяти зростанню інтересу до нашого міста, розвитку туризму і в подальшому розширенню інфраструктури.

Скульптурні композиції міста стали об'єктом вивчення як твори мистецтва в рамках конкурсу-захисту робіт МАН під науковим керівництвом Савицької А.В. – консультанта даного проєкту. Проте, виникає потреба у глибшому і ґрунтовнішому дослідженні, репрезентації отриманих знань на широкий загаль. Цікавим є вивчення скульптур через призму радянського минулого.

Отже, **мета** нашого дослідження: на основі аналізу архівних та усних джерел дати характеристику скульптурним композиціям міста Славутич радянського періоду.

Для виконання мети ми поставили перед собою наступні **завдання**:

- дослідити скульптурні композиції міста з метою визначення часу їхнього створення, використаних матеріалів, місця розташування, авторства;
- виявити вплив радянської ідеології, політичних процесів на тематику, ступінь реалізації скульптурних робіт;
- створити відео-карту скульптурних композицій Славутича радянської доби у формі віртуальної екскурсії.

Об'єктом дослідження є скульптурні композиції міста Славутич Київської області періоду 1986 – 1991 років.

Предметом нашого дослідження є історія створення скульптур міста, тематика, особливості розміщення, використані майстрами матеріали, час створення композицій, постаті скульпторів.

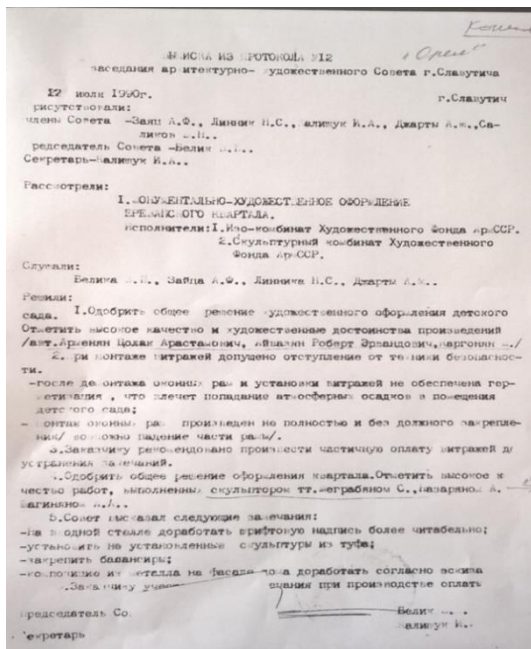
З метою більш глибокого й усестороннього вивчення теми було використано культурологічний **метод дослідження**, робота з архівними документами, зі «Схемою художнього і монументально-декоративного оформлення загальноміського центру міста Славутича», складеним на основі Концепції монументально-декоративного оформлення Славутича, метод **усної історії**, узагальнення, систематизації, опис. Головний консультант дослідження – один з співавторів Концепції міста, головний художник Славутича в 1987-1991 роках М.С. Ліннік.

Учасниками проєкту виступили учні Славутицького ЗЗСО №3: Буката Катерина – фотограф і оператор, Веремієнко Наталія, Гребенюк Ангеліна, Зубкова Діана – «віртуальні» екскурсоводи, учні 10 класу, Сметанкін Владислав – укладач відео- презентації, учень 9-А класу.

Як ми досліджували

На початковому етапі дослідження ми почали вивчати наявні джерела про скульптурні композиції міста. На жаль, друкована література з теми фактично відсутня. Почали штудіювати мережу Інтернет. Виявили окремі статті з історії міста, знайшли нариси про особливості архітектури Славутича, а ось про скульптурні композиції – відомості лише «похапцем», без деталізації, без конкретної інформації про кожну зі скульптур.

Виписка з протоколу Архітектурно-художньої ради щодо монументально-художнього оздоблення Славутича від 17 липня 1990 року

Інформаційну допомогу нам надав директор Краєзнавчого музею м. Славутич і Чорнобильської АЕС Євген Абдулайович Алімов. На велике щастя, він, як справжній краєзнавець фотографував процес створення міста. Важливо, що свого часу він отримав доступ до архіву міста й, зокрема, скопіював деякі документи, що стосувалися створення певних зразків монументально-декоративного оздоблення Славутича. Це були протоколи засідання Художньої ради міста зі встановлення скульптурних композицій.

Пізніше, на жаль, архів був затоплений, й оригінали певних документів втрачено назавжди. Повна інформація з цієї теми навіть відсутня у Відділі архітектури міста з причини відсутності належних умов для зберігання архівних документів.

Схема художнього і монументально-декоративного оздоблення Славутича від 1987 року

Єдиним документальним джерелом з даної теми є розроблена у 1987 році нині покійним головним архітектором міста Анатолієм Федоровичем Готальським Схема художнього і монументально-декоративного оздоблення міста. Євген Абдулайович за цією Схемою створив ескіз карти Славутича. Так, вдалося встановити які саме скульптури планували встановити і в якому кварталі. При цьому виявили, що частина скульптур встановлена не у запланованому місці.

Але невідомими залишались відомості про час створення більшості скульптур, авторство, матеріали. Потрібно було виходити на людей, які є «творцями» монументально-декоративного оздоблення, на свідків цього процесу ще в радянські часи. Зі слів Євгена Абдулайовича стало відомо, що цим процесом опікувалися головний архітектор проєкту і будівництва міста Федір Ілліч Боровик, головний архітектор міста Анатолій Федорович Готальський, головний художник – Микола Семенович Ліннік.

Готальський А. Ф. (головний архітектор Славутича в 1987-1993 рр.) та Ліннік М. С. (головний художник Славутича в 1987-1991 рр.)

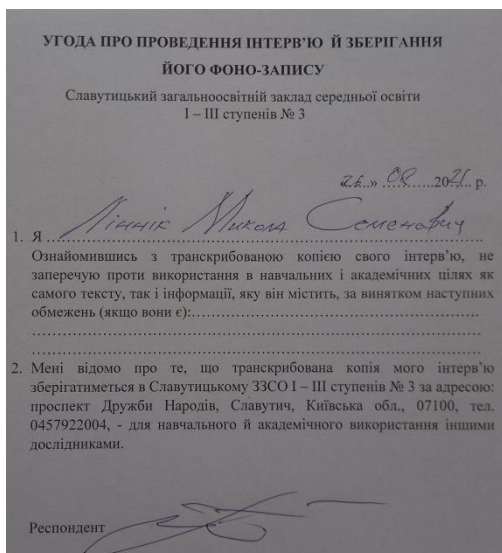
Боровик Федір Ілліч (головний архітектор проєкту міста Славутича)

Виявилося, що в живих залишився лише М.С. Ліннік. Вдова А.Ф. Готальського, яка проживає у Києві, на контакт з нами, на жаль, не пішла. Саме розповіді, спогади Миколи Семеновича стали тим важливим джерелом інформації про кожну із скульптур. Довгі інтерв'ю за **методом усної історії**, постійні уточнення допомогли нам зібрати унікальний краєзнавчий матеріал про скульптурні композиції міста Славутич часів радянської Перебудови.

Микола Семенович Ліннік – головний художник Славутича (1987 – 1991 рр.)

В ході нашого дослідження ми прийшли до наступних **висновків**.

Славутич – наймолодше місто України, створене у 1986 році внаслідок аварії на ЧАЕС. Місто має унікальне монументально-декоративне оздоблення, цікаві скульптурні композиції. Серед усіх видів переважає монументально-декоративна скульптура.

Композиції були схвалені Архітектурно-художньою радою міста у радянський період 1986-1987 рр., що знайшло своє втілення в концепції його архітектурно-декоративного оформлення. Співавторами концепції монументально-декоративного оформлення міста є головний архітектор проєкту І.Ф. Боровик, головний архітектор міста А.Ф. Готальський, головний художник М.С. Ліннік.

У створенні скульптурних композицій радянського періоду брали участь відомі митці з України, Росії, Вірменії, Грузії, Латвії, Естонії, Азербайджану.

Скульптурні об'єкти розміщені в загальноміському центрі, в Центральному міському парку, в Белгородському, Київському, Ризькому, Єреванському та Таллінському кварталах. Композиції в Бакинському, Вільнюському, Добринінському, Московському та Тбіліському кварталах передбачалися, але встановлені не були.

Не всі композиції знайшли своє місце в Славутичі, як це передбачалося. Частина скульптур розташована не на тих місцях, які передбачалися авторами.

Головними причинами нереалізованості проєктів є розпад Радянського Союзу й припинення належного фінансування в роки «Перебудови». Отримана інформація за методом усної історії та аналіз «Схеми художнього і монументально-декоративного оформлення загальноміського центру міста Славутича» дозволили нам встановити ступінь реалізованості радянських

задумів. Наприклад, не були втілені в життя проекти Церетелі «Просвіта» біля загальноосвітньої школи № 1, що уявляв собою бронзову композицію з високої кіпи книжок, та архітектурно-декоративний фонтан під назвою «Дружба народів» між Московським та Тбіліським кварталами.

Естонські майстри не виконали для Талліннського кварталу просторову металеву «Ковальську композицію». Великі розміри скульптурної композиції-фонтану «Дерево життя» та розвал Союзу не дозволили її транспортувати з Литви та встановити у Вільнюському кварталі. Ми висловлюємо жаль з цього приводу, адже тематика цих нереалізованих проєктів, що могли б стати окрасою міста, є мирною, вічною, завжди актуальною.

Найбільша кількість скульптурних композицій не була втілена в життя у Київському кварталі. Аналіз нами цього факту дозволив припустити, що на заваді стало недостатнє фінансування через надання владою пріоритетності соціальним та економічним проблемам.

Доки створювались скульптурна композиція «Автомобіль і Ленін», пам'ятник Леніну, вони стали неактуальними через процеси демократизації та лібералізації у суспільстві в кінці 80-х – на початку 90-х років.

Матеріалом для скульптур Славутича послужили бронза, граніт, туф.

Радянська ідеологія знайшла свій відбиток в тематиці скульптурних композицій міста. Проте, партійні комуністичні ідеї не є переважаючими. Адже аварія на ЧАЕС зробила домінуючими загальнолюдські цінності. Тому тематика скульптурних об'єктів міста мирна, життєстверджуюча. Переважають теми сім'ї, материнства, дружби, краси, любові до природи.

Деякі скульптури втратили первинний вигляд, але важливо, що всі встановлені композиції збережені. Допомогти зберегти їх для нащадків покликана наша робота.

Як ми оформлювали результати дослідження

Кінцевою метою нашого дослідження повинна стати віртуальна екскурсія, що знайомить зі скульптурними композиціями міста Славутич радянської доби.

Формою подачі ми обрали електронну відео-презентацію.

Для отримання кінцевого результату були проведені **наступні етапи:**

I. Збір інформації про окремі скульптурні композиції на основі проведення інтерв'ю як методу усної історії, вивчення наявних джерел. До цього процесу була залучена вся команда (*жовтень – грудень*).

II. Запис відео-екскурсій по кожному зі скульптурних експонатів під відкритим небом (*грудень – лютий*).

На цьому етапі ми стикнулися з певними **труднощами:**

- відсутність навичок роботи перед камерою, а звідси – потреба в певній психологічній підготовці до публічного виступу;
- несприятливі погодні умови: дощ, сніг, груднева ожеледь та січневі морози;
- перерви у проведенні відео-зйомки у зв'язку з несприятливою епідемічною ситуацією через Covid-19;
- удосконалення навичок роботи з монтажу відео.

Представлення скульптурних композицій розподілили між трьома дівчатами-екскурсоводами.

III. Створення карти-презентації Славутича, розміщення на ній окремих відео згідно місця розташування кожної скульптурної композиції (*січень – лютий*).

За нашим задумом, кінцева відео-презентація повинна: 1) стати відео-гідом для славутичан і гостей міста; 2) висвітлювати сторінки історії міста, зберігати пам'ять про радянське минуле з його недоліками і досягненнями.

Творчий процес

Як ми оприлюднювали результати свого дослідження

З метою використання матеріалів нашого краєзнавчого дослідження в навчальному процесі ми розмістили роботу у групі вайбер педагогічного колективу закладу, на сайті закладу <https://slavschool3.e-schools.info/news/234790>, зокрема, в групі фейсбук <https://www.facebook.com/559279480934465/posts/1856672357861831/> Адже матеріали дослідження можуть бути використані при вивченні краєзнавчих та суспільствознавчих дисциплін в середніх навчальних закладах, а саме, на уроках художньої культури, при вивченні певних тем на уроках історії, під час виховних годин.

Інформація може бути використана також для поширення та популяризації знань про місто з метою розвитку туризму. З цією метою ми звернулися до керівника Відділу інформації та зв'язків із громадськістю Славутицької міської ради Бойко Тетяни Олександрівни. Відділ покликаний поширювати інформацію про основні гуманітарні та інші суспільні події, що відбуваються у місті, розвивати інформаційний простір міста, впроваджувати бренд "Славутич - місто нових ідей". Пані Тетяна зголосилася розмістити наш учнівський проєкт на сайті Славутицької міської ради https://t.me/slavutych_mr/2016, у соціальній мережі фейсбук <https://www.facebook.com/398727960210123/posts/4829440610472147/>

Переглянути результати нашого дослідження можна також на сторінці Краєзнавчого музею міста Славутич і Чорнобильської АЕС у мережі фейсбук <https://www.facebook.com/Slavutychmuseum/>

Робота буде цікавою для пересічних мешканців нашого міста, України. Тому для широкого доступу громадськості ми розмістили нашу відео-презентацію в мережі ютуб <https://www.youtube.com/watch?v=0Zp22oJAVIU>.